

Birinci ve İkinci Kuşağın Sosyolojik Değerlendirmesinin Gelecek Kuşaklara Katkısı

Contribution of the Sociological Evaluation of the First and the Second Generation to Future Generations

Lütfi TELCİ^a

Önsöz: İkinci kuşakta yetişen bir uzman olarak “İkinci Kuşağın Yazgısı”¹ yazdıktan sonra, birinci kuşakla yaşadığım dönemin zaman koridorlarında dolaşp durdum. Geçmişini değerlendirirken özeleştiri ve eleştiri yapılmaz ise vardığımız sonuç ne olursa olsun eksiktir. Eksikliğini gidermek için, birinci kuşak dönemi için yaptığım değerlendirmeleri, ikinci kuşak dönemi ile kıyaslayarak gelecek kuşakların önlerine sağlıklı değerlendirme yapabilecekleri bir belge sunmayı görev edindim.

İkinci kuşağı, birinci kuşağa göre kıyaslamak için seçtiğim parametreler eksik veya yersiz bulunabilir. Eleştirileri en aza indirebilmek için iki kuşağın da özellikle ortak değerlerini öne çıkararak parametreleri seçtim ve değerlendirmelerimin olabildiğince nesnel olmasına bir o kadar da özen gösterdim. Görevimi yerine getirerek, “İki Kuşağın Sosyolojik Değerlendirmesinin Gelecek Kuşaklara Katabileceği Kazanımlar” yazısını tamamladım.

“İkinci Kuşağın Yazgısını” okuyanlar ile iki yazıyı birlikte okuyacaklar arasında yorum farkı olacaktır. Bununla ilgili olarak iki cümle söylemeliyim. Birincisi, “İkinci Kuşağın Yazgısını” yazmasaydım, “İki Kuşağın Sosyolojik Değerlendirilmesinin Gelecek Kuşaklara Getireceği Kazanımlar” yazısı ortaya çıkmayacaktı. İkincisi, her iki durumda da yapacağımız yorumları öğrenmeyi yürekte istediğimi ayrıca belirtmek durumundayım.

“İkinci Kuşağın Yazgısı” yazısında birinci kuşağa değinilmiştir. Birinci kuşağa ilişkin kısıtlı tanımlamalar, gelecek kuşaklar için bir anlam oluşturaya yetmeyebilir. Gelecek Kuşakların Anesteziyoloji ve Reanimasyon Kürsüsünü kuran “Birinci Kuşak” ile eğittiği, yetiştirdiği “İkinci Kuşağı” gerçekçi tanımlarına olanak sağlayabilecek bir çalışma planlanmıştır. Bu amaçla her iki kuşağı oldukça nesnel kıyaslayabilmek için seçtiğim 13 adet parametreyi kullandım. İki kuşağın ortak değerlerini kapsayan parametreler ile yaptığım kıyaslamamın sonucunu en doğru ve kalıcı olarak okuyucular belirleyeceklerdir. Amacına ulaşp ulaşmadığını da okuyucuların yazacakları eleştiri ve yorumlar gösterecektir.

GİRİŞ

Ortak değer, inanç, beklenti ve bilimsel sorumluluk alma isteği, benzer olan, aynı hedefe odaklanmış, belli tarihlerde doğmuş guruplara verilen “kuşak” ismini hocalarımız için de kullanmak yerinde olacaktır. Bizim birinci kuşağımız, 1920-1940 doğumlu hocalarımızdır. Anesteziyoloji bilimini, “narkozcu”, “narkozitör” kavramından kurtararak adeta ayıklayarak Anesteziyoloji ve Reanimasyon Kürsüsü adı altında bilim yuvasına dönüştürmüşlerdir. Anesteziyoloji ve Reanimasyon Kürsüsünde ihtisasa başlayan ve tamamlayan uzmanların tümü ikinci kuşağa taşınmıştır. Ben ikinci kuşakta yer alan bir uzmanım. Üçüncü kuşağın nerde başlayıp nerde

^aİstanbul Tıp Fakültesi, Anesteziyoloji ve Reanimasyon Emekli Öğretim Üyesi ✉ telci@istanbul.edu.tr

¹“İkinci Kuşağın Yazgısı” başlıklı çalışmaya Türkiye Klinikleri Tıp Etiği-Hukuku-Tarihi Dergisi Editörü izni ile bu makalenin sonunda yer verilmiştir. Yazının ilk basımı için lütfen bkz. Telci, L. İkinci Kuşağın Yazgısı. Türkiye Klinikleri J Med Ethics 2022;30(1):117-8.

Erişim adresi: <https://www.turkiyeklinikleri.com/article/tr-ikinci-kusagin-yazgisi-96863.html> Erişim tarihi: 27 Haziran 2022

Gönderim Tarihi: 25.04.2022 • Kabul Tarihi: 30.06.2022

sonlandığına ikinci kuşaktan eğitim almış uzmanlar karar verebilir. Bu gün dünün devamıdır, dünü bugüne taşıyan kuşaklardır. Önceki kuşağın veya kuşakların bilimsel yöntemler kılavuzluğunda incelenmesi, irdelenmesi sonraki kuşağın veya kuşakların görevi olmalıdır. Tarihe tanıklık etmiş kuşakların gözlem ve tespitlerini sonraki kuşaklara aktarması, günü yaşayan ve yarını yaşayacak kuşaklara sunulmuş bir hizmet olarak kabul edilmelidir. Yarının daha güzel, verimli, gelişime açık ve katma değer üreten topluma dönüşmesi, önceki değerlerin unutulmaması ve sağlıklı irdelenmesi ile doğrudan ilişkilidir. Bu bağlamda kuşakların bilgi ve deneyimlerini sonraki kuşaklara aktarmasının önemi bir kat daha artmaktadır. Bu bilgi ve deneyimleri görememiş veya duyamamış kuşakların irdeme yapmadan yoğun bakımda ki çalışmalarını sürdürmesi, deneyimlerin kaybolmasına neden olabilecek bir umursamazlık örneğine doğru uzatılabilir. Kuşakları değerlendirirken, o gününün sosyo ekonomik koşullarını dikkate alma ve içinde yaşanan durumları tarafsız bir biçimde aktarma çabası gösterilmelidir. Duyguların karışmadığı bir değerlendirmeyi okuyucunun hemen ayırt edebileceği gerçeği unutulmamalıdır. Sosyolojik değerlendirme yapabilmek oldukça güçtür. Göze aldığım “güç” işin sonrasında oluşacak birinci ve ikinci kuşak resimlerinin, bilinçli albümlerde yer alacağını umuyorum. Bir çalışmanın yetmeyeceği, birden fazla deneme ile belki istenilen düzeye yakın bir sonuç elde edilebileceği ileri sürülebilir. Savı olanların çalışma yaparak toplumumuza katkı sağlamalarını beklerim. Bu nedenle yazım deneme çalışması olarak ele alınmalı ve sonraki çalışmalara yararlı olabilecek bir ürün gibi düşünülmelidir. Amacım deneme ile bu yolu açabilmek ve gelecek kuşaklara sosyolojik değerlendirme yapma alışkanlığını kazandırmaktır.

1981 yılında uzman oldum ve aynı yıl Türk Anesteziyoloji ve Reanimasyon Derneği (TARD) Sekreterliğine atandım. Bana sunulan bu görev sayesinde “Birinci Kuşağı” biraz daha yakından tanıma olanağı buldum. Birinci kuşak denilince akla ilk gelen iki isim Prof. Dr. Sadi Sun ve Prof. Dr. Cemalettin Öner’dir. İki hocamı da yakından tanıdım. Onların sayesinde ve 1993 senesine kadar süren TARD sekreterliğim boyunca Prof. Dr. Faruk Or, Prof. Dr. Ahmet Tutan, Prof. Dr. Refik Paykoç, Prof. Dr. Özdemir Demir, Prof. Dr. Orhan Toydemir, Prof. Dr. İsmail Bağcılar, Uzm. Dr. Cahit Bergil hocalarımı da tanıyabilme olanağı buldum. Birinci kuşağın temel karakterlerini oluşturan ve Anesteziyoloji ve Reanimasyon Kürsüsünün temelini önemli yapı taşlarını yerleştiren de Prof. Dr. Sadi Sun ve Prof. Dr. Cemalettin Öner’dir. Birinci kuşağın akademik gelişiminde yer alan sınavlarda ki jürilerin tamamını, başta Genel Cerrahi Kürsüsü olmak üzere diğer disiplinlerin hocaları oluşturmuştur. İkinci kuşak ilk adaylarının uzmanlık ve Doçent’lik sınavlarında ki jürilerde de, diğer disiplinlerin hocaları aynı oranda yer almıştır. İkinci kuşağın akademik yapılanma sürecinin sonlarında, Doçent’lik jürileri dahil, diğer disiplinlerin hocalarına gerek kalmadan kurulabilir duruma gelmiştir. Bu gözle ele alındığında, Doçent’lik jürilerinin tamamını birinci kuşak ve ikinci kuşağın öncülleri oluşturmuş ise, “gerçek ikinci kuşak” diye bir alt sınıflandırma yapmak da akla gelebilir. Birinci kuşak ile ikinci kuşağı sosyolojik değerlendirme altında kıyaslarken, ikinci kuşak için alt sınıflandırma yapmadığımı vurgulamak isterim. Yukarıda belirttiğim gibi, 1981 yılından 1993 yılına kadar süren TARD sekreterliğim dönemimi kapsayan gözlemlerim, yaşadıklarım ve doğrulanmış duyduklarımı içine alan verilerle, birinci ve ikinci kuşağı kıyaslamaya çalışacağım. Amacım “Yoğun Bakım Bilimi” ve “Yoğun Bakım Servislerinin” içinde bulunduğu ve gelecekte oluşabilecek sorunlarının temelini inme isteğidir. Dünü görmüş ve yaşamış kişilerin bir anlamda “tarihe tanıklık” etmiş kişilerin, yaşadıklarını sonraki kuşaklara aktarması ertelenmeyecek bir görevdir. İki kuşağı kıyaslarken, farklı iki dönemin toplumsal ortak değerlerini ve “insana özgün” parametreleri karşılaştırarak sağlıklı bir sentez yapamaya çalıştım. Hangi amaçla bakarsanız bakın, hangi değerleri öncelerseniz önceleyin, birinci kuşağı Prof. Dr. Sadi Sun ve Prof. Dr. Cemalettin Öner temsil eder. Her iki hocamız, ilkleri ülkemiz tıbbına kazandırmakla yetinmemiş, yaşamları boyunca kazandırdıklarını geliştirmiş, korumuş ve nöbetçi hekim gelinceye kadar başlarında nöbet tutmuşlardır. İki ana karakterin başını çektiği bir bilim dalının doğuşu, yapılanması ve günümüze taşınmasını sağlayan ikinci kuşağın irdelenmesi, birinci kuşağa oranla daha kolay olacaktır. Yapacağım kıyaslamada ikinci kuşaktan gelebilecek itirazların çoğunluğunu, birinci kuşağın parametrelerine yapmış olduğum yorumlar oluşturacak, bunu öngörebiliyorum. Birinci kuşak ile ikinci kuşak arasındaki sayısal fark çok fazla olsa da, belirgin iki dönemi kıyaslamada insan unsurunun önemini öne çıkararak sayısal farkın önemini azaltmaya çalıştım. Sonraki kuşakların kullanabileceği veriler ve

veri olarak kullandıklarım, sonraki kuşaklar için nasıl yorumlanacağını bilmeden giriştiğim bu çalışmayı ön yargısız yazdım. Birinci kuşaktan eğitim almış ve var olan ikinci kuşak hocalarımın bulunduğu bir ortamda yaptığım değerlendirmelere gelecek yorumların da, sonraki kuşakların birikimlerine katkısı olacaktır. Edindiğim anonim bir düşünceyi değiştirerek yazımın giriş bölümünün sonuna ekliyorum: “Bir yazının yaygınlaşması, yazarından çok okurun başarısına bağlıdır.”

Sosyolojik değerlendirmelerde kullanacağım parametreleri başlık olarak orta hata yazıp, parametrelerin soluna birinci kuşak, sağına ikinci kuşak için yaptığım yorumları yazacağım.

ÖZGÜVEN	
Hocalarımızın tümünün özgüvenleri tamdı. Başta Genel Cerrahi Anabilim Dalı olmak üzere diğer cerrahi bilim dallarının bilimsel olmayan ve her türlü sosyal baskılarına karşı dirayetle ve sabırla karşı koyarlardı. Neredeyse bir savaş vermişlerdi. Çözüm sağlanamamış temel konular İkinci kuşağa sarkmıştı. Özgüvenlerini önlerine çıkan açmazların çözümünde ortaya koydukları davranışlarla gösterirlerdi. Özgüvenleri, önlerine çıkan sorunları çözdükçe arttı ve arttıkça artan özgüven sonrasında, çözümsüz sorun olabileceği düşüncesine asla katlanamazlardı.	İkinci kuşağın özgüvenini uluslararası parametreler belirlemiştir. Diğer disiplinler ile yaşanan yetki tartışmalarında "gerilla savaşları" türü yeğlenirdi. Disiplinler arası uyumsuzlukların çözümünde birinci kuşağa kıyasla daha şanslı konumda sayılırlar. Birinci kuşağın çözemediği veya gelişen yeni sorunların çözümünde, diğer disiplinlerinde göstermiş oldukları olumlu yaklaşımları, birinci kuşağın görme olasılığı yoktu. Uluslararası parametreler ikinci kuşağın davranış biçimlerinde belirleyici unsur olmuşlardır. Bağlı olarak ikinci kuşakta çoğunlukla uluslararası değerlerle kıyaslanmanın yapılandığı bir özgüven biçimi yer etmiştir.
LİYAKAT	
Birinci kuşağın liyakat sorunu olmadı. Hocalarının neredeyse tümü liyakatlı olduğu için liyakatsiz hoca nasıldır? göremediler sanırım. Aldıkları eğitimin gereği olarak, vermiş oldukları eğitimden sorumlu tuttukları öğrencilerini liyakat sahibi olmadan mezun etmezlerdi. Azınlık örnekleri görenlerin bu yoruma itiraz etmelerini kabul edemem. Biliyorum ki, biliyorsunuz ki, yer aldıkları jürilerde liyakat sahibi olmayan bir adaya “ünvan” vermemişlerdir.	İkinci kuşağın öncülerinde de pek yaşanmayan liyakat sorunu, özellikle YÖK sonrası dönemde Üniversitelerimizde sorun haline gelmiştir. Liyakatı koruyarak geleceğimizin ufkunu genişletebiliriz düşüncesini önemsemeyen ikinci kuşak öğretim üyelerimizin sayıları, geçen zamanla doğru orantılı artış göstermemiştir. Çeşitli yöntemlerle liyakat nasıl korunamaz hale getirilir çalışmaları geliştirilmiş ve uygulamalara dahil edilmiştir. Doğal olarak ikinci kuşak liyakatın korunamadığını görmüş ve duymuştur. Liyakatın korunması gerekliliğine ilişkin çabalar, sayısal eksiklik nedeniyle yeterli olamamıştır.
İKİNCİ KUŞAKLA BİRİNCİ KUŞAK ARASINDAKİ BİLİMSEL FARK	
Birinci kuşağın Anesteziyoloji ve Reanimasyon bilimlerini öğrendikleri hocalar, bu bilimlerin uluslararası düzeyde kurucu hocalarıdır. Aslında bizim hocalarımız uluslararası ikinci kuşak durumundadırlar. Liyakatı birinci elden aldıkları için, bilgi ve uygulama düzeylerinin derecesi ile öğrencilerinin buldukları düzey arasında büyük fark vardı. İkinci kuşak bu farkı kapatılmak için çok çalışmak zorunda idi. Birinci kuşağın yaşadığı dönemlerde ikinci kuşağın farkı kapatılabildiğini, birinci kuşağın büyük çoğunluğu göremedi. Birinci kuşağın aktardığı bilgiler sorgulanamaz nitelik taşırdı.	İkinci kuşağın yarıştığı birinci kuşağın bilimsel düzeyi ile uluslararası değerler başlarda örtüşürdü. İkinci kuşağın çıkışında kazanılmış düzey değerleri zamanla değişkenlikler göstermiştir. Birinci kuşağın elde edemediği olanaklara ulaşabilen ikinci kuşağın vardığı düzey, kuşak içinde de farklılıklar göstermiştir. Ayrıca ikinci kuşağın öğrencileri bireysel olarak da ayrıcalıklı olanaklara sahip olabiliyordu. Bu unsurları göz önüne aldığımızda, ikinci kuşakla sonraki kuşaklar arasında ki bilimsel düzey farkı, birinci kuşakla ikinci kuşak arasındaki düzey farkına hiç benzememektedir. Ek olarak, ikinci kuşağın iç ve dış ortamlarda aktardığı bilgiler rahatlıkla sorgulanabilirdi.

KONGRE DÜZENİ	
<p>Birinci kuşağın düzenlediği kongreler senelerce gündemde kalır ve hocalarımızın konuşma ve tartışmaları, kongreye katılanların tümünün hafızasına kalıcı olarak yerleşirdi. Kongre salonunun her saniyesi hocalarımız tarafından kontrol altına alınırdı. Kontrolde kaçan hiçbir soru veya cevap olamazdı. Sorular ve cevaplar bilimsel süzgeçten geçerdi. Soru soranlar ve cevap verenler bu kontrolü bildikleri için, içi boş soru ve cevap eylemleri pek görülmezdi. Boş konuşanların başına gelenleri görenler, benzerini yaşamaktan doğal olarak kaçınırlardı.</p>	<p>İkinci kuşak gördükleri ve yaşadıkları bu bilimsel kontrol düzeyini, düzenledikleri bilimsel kongrelerde sağlayamadılar. Bilimsel kongreler, sosyal programların bilimsel konuların önüne geçtiği bir tür biçimini aldı. Bilimsel programın başlıkları, oturum başkanları ve konuşmacıların bilimsel yetkinliği gibi kontrol edilmesi gereken unsurları kontrol edecek dinleyiciler de, görevlerini tam olarak yerine getirmediler. Bağlı olarak bilimsel süzgeç işlevsiz hale geldi. İkinci kuşağın azınlıkta kalan temsilcilerinin önleyemedikleri bu tutum kongrelerin, çoğul salonlu, sevecen oturum başkanlarının yönetimi altında, soru sorulmayan sorulsa da sonuç alınamayan, görkemli açılış ve kapanışların yaşandığı, bol plaketlerin elden ele dolaştığı, herkesin mutlu ve doyuma ulaştığı bir kongre biçimine dönüş yolunu açtı.</p>
ÖRNEK OLMA	
<p>Hocalarımızın hemen hemen tümü örnek insanlardı. Bilimsel düzeyleri ve eğitici yönleri farklı olsa da, öğrencileri için bir örnek, bir rol model konumunda idiler. Bugünün değerleri ile eleştirebileceğimiz davranışları, o günün koşullarıyla yorumlamamız gerekir. Ancak o zaman sağlıklı bir sonuca varabiliriz. Kesin olan durum, birlikte olduğumuz dönemde birinci kuşak, bizim için tartışmasız örnek hoca konumundan hiç çıkmamıştır.</p>	<p>İkinci kuşağın gelecek kuşaklara örnek olabilecek çok aday adayı bulunmaktadır. Gelecek kuşakların bilimsel dünyalarında baskın karakter nasıl oluşacaksa, ona uygun kimlikte adayı rahatlıkla bulabileceklerdir. İkinci kuşak bu parametreyi değerlendirirken nasıl hiç güçlük çekmediyse, gelecek kuşaklar da bu parametreyi değerlendirmede sanırım güçlük çekmeyecektir.</p>
HEDEF BELİRLEME HEDEFE VARİŞ	
<p>Birinci kuşağın ortak bir hedefi vardı gibi gözükse de, ana hedefe ulaşmak için alınması gereken yolda bütünüyle bireysel tavır sergilemişlerdir. Bireysel duruşa gösterilecek en kesin örnek, Anesteziyoloji bilim dalına Reanimasyon biliminin katılması sürecinde yaşanmış olan düşünce ayrılıklarıdır. Birinci kuşakta hedef belirleyen ve belirlediği hedefe varan bir veya en fazla iki hoca dışında örnek gösterilemez.</p>	<p>İkinci kuşağın hedef belirlemesi zorunlu hale gelmiştir. Aldıkları emaneti koruyabilmek için asgari hedefleri olmalıydı ve oluşturdular. Ek olarak da birinci kuşağın bireysel kalabilme özgürlüğüne sahip değillerdi. Bir anlamda zorunlu kurumsal yapıya geçişleri oldu. Sonrasında belirledikleri hedefe varma istekleri de görünür hale geldi. Hedefe varış konusunun değerlendirilmesini, doğal olarak gelecek kuşaklara bırakıyorum.</p>

İNSANA YATIRIM GELECEĞE YATIRIM	
<p>Anesteziyoloji bilim dalının kuruluşunu gerçekleştiren birinci kuşak, temelini attıkları kurumların geleceğini doğrudan etkileyecek insan unsurunu saptamada zorluklar yaşamıştır. Başvuru yapan hekim sayısının az olması ve niteliğe bakılmaksızın seçim yapılmasının zorunlu olduğu bir ortamda, birinci kuşağın yaptığı seçimleri eleştirmek için çok dikkatli olmak gerekir. Birinci kuşak döneminde yapılmış tüm seçimleri bu gözle değerlendirirsek, o dönemi yaşayan ikinci kuşağın yapacağı farklı irdelemelerin önünü de kapamamış oluruz. Kanımca birinci kuşağın geleceğe ve insana yaptığı yatırımlardaki seçimler bir süre daha eleştiriye açık olarak kalmaya devam edecektir.</p>	<p>İkinci kuşak önceki dönemi yaşamış ve önemli birikimler kazanmıştır. Birinci kuşağın vermiş olduğu kararların sonuçlarını görmüştür. Yararlandıkları bu deneyim sonrasında geleceğe ve insana yapacakları yatırımlarda yanılma oranlarının daha düşük olması beklenirdi. Öyle mi? oldu! yorum yapamam. Emek verdiler, çaba sarf ettiler diyebilirim o kadar. Değerlendirme kesinlikle gelecek kuşaklara kalır.</p>
TAM GÜN	
<p>Birinci kuşak hocalarımızın neredeyse tümü tam zamanlı olarak görev yapmışlardır. Diğer klinik hocalarının büyük çoğunluğu yarı zamanlı görev yaparken ve de yarı zamanlı hocaların daha üstün görüldüğü bir ortam varken, tam zamanlı kalmayı seçmek ve sürdürmek birinci kuşağın en belirgin duruşunu gösterir. Bir şehirde bir veya iki uzman hekimden biri olacak, ek olarak Profesör ünvanına da sahip olacaksınız, yapılan tüm maddi-manevi baskılara karşı direneceksiniz ve tam zamanlı çalışmayı dolu dolu üretetek sürdürceksiniz. Günümüz de algılanması güç bir durum. Bu duruş bugünün değerleriyle hangi çizgiye, hangi düzeye yerleşir bilemiyorum. Çok özel insanlardı, çok şanslıydık diyerek aktarmayı bitirirsem, sanırım en iyi tanımını yapmış olurum.</p>	<p>İkinci kuşak için yarı zamanlılar döneminin başlangıcı oldu denilebilir. Yarı zamanlı dönem içinde, kurumsallaşma, belirlenen hedeflere varma konularında yavaşlama yaşanmamıştır. Aslında ikinci kuşağın üstlendiği görev, çoğul yönleri ile ele alındığında, en az birinci kuşağın yaşadığı güçlüklerin tekrarı ve daha fazlasını içermekteydi. Yaşanacak güçlüklerin zamanla artacağı, değişkenlikler göstereceği, koşullara göre artıp eksileceğini, beklenmedik sonuçlar doğurabileceğini, ikinci kuşak bekliyordu ve önlemler almaya çalışıyordu. Yarı zamanlılar bunu başarabildiler mi? Bütünüyle tam zamanlı kalabilselerdi Anesteziyoloji ve Reanimasyon Kürsüleri günümüzde hangi konumda olurlardı? Cevap bekleyen değerlendirmelerdir. Değerlendirmeleri gelecek kuşak yapacak, mutlaka yapmalıdır da.</p>
ÖZ ELEŞTİRİ	
<p>Birinci kuşağın özeleştiri yaptığını gören yoktur. Konuşulan tüm konular, yapılan bütün eylemler ülkemiz tıbbi içinde ilkleri oluşturduğu için, eleştiri söz konusu olamazdı. Günün tamamını özgün eylemler doldurursa özeleştiri kültürü doğal olarak gelişemez. Özeleştiri gelişmeyince eleştiri kültürünün gelişmemesi de bir o kadar doğal olur. Özeleştiri yapmayan, eleştiriden yoksun bir kurum oluşturanların eksik kalma olasılığı yüksektir. Birinci kuşak, yaptıkları büyük önem taşıyan eylemlerde ve düşüncelerde bu eksikliği yaşamışlardır. Siz özeleştiri yapmazsanız, tarih eleştiri yapar.</p>	<p>İkinci kuşak eleştiriye, üstünde denendiği için öğrendi. Zorlanarak bir üst sınıfa geçtiği için özeleştiri kültürünü de geliştirmek zorunda kaldı. Eğitim gördüğü dönemde özeleştiri yapılmamasının yol açtığı hasarları gördü. Eğitimin amacını değiştiren, istenilen hedefe varmayı geciktiren bu eksikliğin tanısı konulmuştu. Özeleştiri yapmayan kuşak, kurum, insan gelişemez ve gelişemediğinin de farkına varamaz. Bu gerçeğin görülmesi, ikinci kuşak için bir şans olmuştur ve ikinci kuşak özeleştiriye zorlansa da yapmaya çalışmıştır.</p>

ELEŞTİRİ	
Özeleştiriyi yapmayan insan eleştiriyi yapar mı? yapar ve eleştirinin dozu da ölçsüz olabilir. Eğitim ve öğrenim içinde eleştiriyi tartışmasız yer alır. Yararlı ve katkı sağlaması için eleştirinin yapıcı olması gerekir. Yapıcı nitelik barındırmayan eleştiriler amacına ulaşamaz ve azarlamadan öteye de gidemez. Birinci kuşak bol bol azarlamıştır.	Azarlanma öğretisini bilen ikinci kuşak eleştirilerinde yapıcı olabilmek için uğraş verdi. Sonraki kuşakların geldiği noktada, eleştiriyi -öz eleştiriyi belirgin bir şekilde birlikte yapılmıştır. İkinci kuşak, hem kendisi hem de sonraki kuşakların eğitiminde yapıcı eleştiriden yararlanma yolunu bilinçli seçti. İkinci kuşak ne kadar yapıcı eleştiriyi yapmaya özen gösterdiyse o kadar gelişti.
YOĞUN BAKIM BİLİMİ	
Anesteziyoloji ve Reanimasyon Kürsüsünü kuran birinci kuşak, Reanimasyon (Yoğun Bakım) bilimine “seçmeli ders” gibi davrandı. Birinci kuşağın Yoğun Bakım bilimini, dünya ile birlikte görüp öğrenmesinin sonucu bu olmamalıydı. Yoğun Bakımın doğduğu ve geliştiği Avrupa’da eğitime katılıp Yoğun Bakımın ilk uygulamalarının yüz güldüren sonuçlarını gören birinci kuşak, Yoğun Bakım biliminin “zorunlu ders” olarak eğitimimiz içinde yer alamamasından sorumludur. Ülkemizde 1959 yılında Eğitim Hastanesinde Reanimasyon’u kuran hocamız dışında, “zorunlu ders” uygulamasını, hayata geçirmeyen birinci kuşağın özeleştiriyi eleştiriyi yapma olanağı da kalmamıştır. Bu bilgi ve yorumun gelecek kuşaklara aktarılması ikinci kuşağın göreviydi, yapıldı. Gelecek kuşakların yorumları ise sanırım Anesteziyoloji ve Reanimasyon Kürsüsünün tarihinde yer alacaktır.	İkinci kuşak Yoğun Bakım biliminin “zorunlu ders” haline gelmesi için çaba sarf etti ve zorunlu dersin tüm koşullarını yerine getirdi. Anesteziyoloji ve Reanimasyon eğitimi vermeye yetkili kurumlarda “çoğul disiplinli kapalı sistem yoğun bakım sevisleri” olmalı şartı, eğitimin olmazsa olmazı olunca eğitim yaygınlaşma rayına oturdu. 1978 yılında kurulan Türk Yoğun Bakım Derneği, ikinci kuşağın yönetiminde Yoğun Bakım Bilimini uluslararası standartlara taşıdı ve uygulamalarımızda yer almasını sağladı. Bu aşamalardan sonra ikinci kuşak, Anesteziyoloji ve Reanimasyon uzmanlık eğitimini de uluslararası düzey ile eşitlemeye ve de kıyaslamayı bir üst çığırta çıkarmaya çabaladı. İkinci kuşak, Anesteziyoloji ve Reanimasyon uzmanlarının görev ve yetkilerini açık bir şekilde belirtecek olan tüzüğün, Sağlık Bakanlığı katında çıkmasını sağlayamadı. Bu eksiklik bütünüyle gelecek kuşakların mesleki yönelişlerini etkiledi. Yoğun Bakım biliminin ülkemiz tıbbi içindeki yerini nasıl etkileyeceğini ve sonuçlarını gelecek kuşaklar görecek.
KALICI OLMAK	
Birinci kuşağın kalıcı olma şansı vardı ve ikinci kuşak döneminde sürekli yapılan göndermelerle buna şans verildi. Birinci kuşak için kalıcılığın devamlılığı, doğal olarak sonraki kuşaklar tarafından belirlenecektir.	İkinci kuşak için tartışılacak sayfa henüz açılmadı. Umarım biraz geç açılır.
KUTSAL EMANET	
Kurumların kuruluş amacı üretmek, sürdürülebilir bir çizgi tutturmak ve kalıcı olabilmektir. Kalıcı olmanın koşulu kurumu teslim alanlara bağlıdır. Teslim alanların elinde kurum, kutsal emanete dönüşebilir veya yok olabilir. Birinci kuşak, ikinci kuşağa “Anesteziyoloji ve Reanimasyon Anabilim Dalı” başlığı altında eşi bulunmaz bir ortak eğitim alanı, “kutsal emaneti” bıraktı.	İkinci kuşak fire vermeden aldığı “kutsal emaneti” sonraki kuşağa teslim etti. Kişisel görüşüm, bunun belgesi de Covid-19 salgınında görülmüştür. Kıyasladığım parametreleri hocalarımızın tanınmasına olanak sağlayabilsin diye sunuyorum. Sizler aynı parametreleri farklı yorumlayabilirsiniz. Gelecek kuşaklar da bizleri, hangi koşullarda eğitim aldığımız ve aldığımız eğitimin karşılığını tam olarak aktarabildik mi sorusu ile ve ayrıca başka parametreler ekleyerek de değerlendirecektir.

İkinci kuşağın içinde yer alan bir uzman olarak, bize eğitim veren, kurum bırakan, kimlik kazandıran hocalarımızın bende bıraktığı izler unutulmasın diye yazmak istedim. Amacıma ulaşacağımı umuyorum. Sizlere önerim

çalışın, alıntı yapın, yaptıklarını, yapamadıklarını tartışın ve mutlaka değerlendirmeler yaparak anılarınızı bir kez daha yenileyin. Hocalarımızın resimlerine bakarken, altlarında bir yazı bulunsun istedim. Birinci Kuşak için en belirgin tanım nasıl olurdu ayrıca bulmaya çalıştım. Yerinde olduğunu düşündüğüm tanımı Oruç Aruoba'dan ödünç aldım². Hocalarımızın da bir "kişi" olduklarını görün, bilin ve unutmayın. Ve yazımı Oruç Aruoba ile de bitiriyorum: "Kişi, ölümden sonra geri kalandır."

İkinci Kuşağın Yazgısı

Hiçbir konuda birinci kuşak (jenerasyon) olamadım, olamazdım da. Benden öncekilerin ortaya koyduklarını gözleme alışkanlığım, öğrenciliğim ve sonrasında da sürmüştü. Önceki kuşakların sunduklarını izlerken, hocamın (birinci kuşak) sergilediği yoğun-bakım mesleğini gördüm. Birinci kuşak göstermişti seçeceğini, hah bu dedim tam istediğim. Gösterileni seçmişsen alın yazın belli olur. Artık en az ikinci kuşak veya daha fazlası olursun. Gösterilen ve ilk kez gördüğüm servis, çok etkileyici, çok yeni bir daldı; ne olduğunu anlamak için bir bakayım dedim, bakış o bakış. Birlikte yaş aldık. Kıdemlendikçe sorunlar artıyor ve çözüm bulmamız güçleşiyordu. Zaman zaman çözüm bulmamız olanaksız diyerek gelecek kuşağa bıraktığımız görevler de oldu. Bize kalmış sorunlara dair, birinci kuşak için şunu yapsaydı, bunu nasıl görmediler gibi eleştiriler gündemimizde yer almazdı. Yine de eleştirdiğim anlar olmadı diyemem. İkinci kuşağın en kıdemsizi olarak eleştirilerimi açığa vurmada gecikmiş olabilirim (1). Bari şunu tamamlasalar çok iyi olurdu diye yüksek sesle konuşmayı sıkça olmasa da tekrarlamışlığım olmuştur. Genellikle her kuşak kendini önceki kuşakla kıyaslar ve önceki kuşağı eleştirerek huzur bulur. Huzura hiç kavuşmadım. Birinci kuşak bize "çoğul disiplinli kapalı sistem erişkin yoğun bakımı" emanet etmişti (2). Huzuru ancak vaka başında ve kurtulan erişkin hastaları yeniden topluma kazandırdığımızda buluyordum. Topluma kazandırdığınız hastalarınızın bir de üretime katıldıklarını gördüğünüzde aldığınız keyfi, başka hiçbir şeyde alamazsınız. Kıdemim arttıkça emanetin haşmeti karşısındaki tedirginliğim artıyordu. Yalnızca yüklendiğim emanete odaklanmıştım. Emanet, gelecek kuşaklara sağ salim ulaşmalıydı, hem de fire vermeden. Rastgele içinde yer aldığım "biricik emanet", artık gelecek kuşakların ellerinde.

Hasar görmesin diye özen gösterdiğim emanetin, gelecek kuşakların elindeki seyri sırasında ortaya çıkabilecek olumsuzlukların tümünden sorumlu tutulabilirim. Nelere kızılacak bilemem, kestiremem de ama mutlaka kızılacaktır (3). Kanımca bununda bir ölçütü olmalıdır derim. Kopya vermiş gibi olacak ama ağızdan kaçmış olsun. Öz eleştiri yapmayan, hiç yapmamış olanların arkamdan eleştiri yapmalarına izin vermezseniz, gerisi kabulümdür (4).

Bugün, dünün devamıdır. Dünü bugüne taşıyan kuşak, eleştiri ve değerlendirmelerinize hazırdır (5).

Ben ne demişsem birinci kuşağa

Onun bir fazlasını hak etmişimdir

Söyleyin arkamdan bağıra bağıra

BİLGİLENDİRME

"İkinci Kuşağın Yazgısı", Türkiye Klinikleri Tıp Etiği-Tıp Hukuku-Tıp Tarihi Dergisi'nde 2022 yılında yayınlandı. Devamı sayılacak ikinci yazının Türkiye Biyoetik Derneği'nin dergisi olan Türkiye Biyoetik Dergisi'ne (TJOB) gönderilmesinin daha uygun olacağını "akıl hocalarım" istedi. Ayrıca iki yazı birlikte yayınlanırsa değerlendirilmeleri daha sağlıklı olur düşüncesi de öne çıkınca, Türkiye Klinikleri Tıp Etiği-Hukuku-Tarihi Dergisi Editöründen izin alındı.

²Oruç Aruoba. de ki işte. Metis Yayınları. On Üçüncü Basım Ocak 2018: 36.

Bu çalışma, 17-21 Mart 2022 tarihlerinde Antalya'da düzenlenen 21. Ulusal Yoğun Bakım Kongresi'nde 'Dünden Bugüne Türkiye'de Yoğun Bakım' başlıklı yuvarlak masa toplantısında yazar tarafından değinilen konu başlıklarının genişletilmiş versiyonudur.

Çalışma tamamen yazarın kendi eseri olup başka hiçbir yazar katkısı alınmamıştır.

TEŞEKKÜR

Yazılarımın her zaman ilk hakemliğini yapan ve beni yönlendiren Prof. Dr. Arın Namal'a katkıları nedeniyle teşekkür ederim.

KAYNAKLAR

1. Akatlı F. Eleştiride sınır ve seviye. Yazı Bahçesinden. 1. Baskı. İstanbul: Kırmızı Kedi Yayınevi; 2012. p.263.
2. Vincent JL, Slutsky AS, Gattinoni L. Intensive care medicine in 2050: the future of ICU treatments. Intensive Care Med. 2017;43(9):1401-2. [Crossref] [PubMed]
3. Akatlı F. Koyu karanlıkta bir ışık beneği. Yazı Bahçesinden. 1. Baskı. İstanbul: Kırmızı Kedi Yayınevi; 2012. p.185.
4. Akatlı F. Eleştirinin soylusu. Yazı Bahçesinden. 1. Baskı. İstanbul: Kırmızı Kedi Yayınevi; 2012. p.96.
5. Akatlı F. 68 ruhuyla buluşmak. Eleştirinin Sesi. 1. Baskı. İstanbul: Kırmızı Kedi Yayınevi; 2012. p.116.